Eerste Kamer der Staten-Generaal **I**

Vergaderjaar 2026-2027

36 225 Regels omtrent gegevensverwerking in de persoonsgerichte aanpak van radicalisering en terroristische activiteiten

P **VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG**
Vastgesteld 10 november 2026

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid[1] heeft schriftelijk overleg gevoerd met de minister van Justitie en Veiligheid inzake **de uitvoering van de motie-Van de Sanden c.s. over onderzoek doen naar de wettelijke kaders en richtlijnen om online te monitoren (36.225, I).** Bijgaand brengt de commissie hiervan verslag uit. Dit verslag bestaat uit:

- De uitgaande brief van 16 juni 2026.
- De antwoordbrief van 9 november 2026.

De griffier van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
De Graag

[1] Samenstelling:
Beukering (Fractie-Beukering), Bezaan (PVV), Van Bijsterveld (JA21), Croll (D66), Dittrich (D66) (voorzitter), Doornhof (CDA), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Van der Goot (OPNL), Hartog (Volt), Janssen (SP), Kluit (PRO), Lievense (BBB), Van der Linden (VVD), Marquart Scholtz (BBB) (ondervoorzitter), Martens (PRO), Meijer (VVD), Nicolaï (PvdD), Van den Oetelaar (FVD), Ramsodit (PRO), Recourt (PRO), Van Rooijen (50PLUS), Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Schalk (SGP), Talsma (ChristenUnie), Van Toorenburg (CDA), Veldhoen (PRO), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), Vogels (VVD), Walenkamp (Fractie-Walenkamp)

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de minister van Justitie en Veiligheid

Den Haag, 16 juni 2026

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 12 mei 2026[2] over de uitvoering van de motie-Van de Sanden c.s. over onderzoek doen naar de wettelijke kaders en richtlijnen om online te monitoren bij de Wet gegevensverwerking persoonsgerichte aanpak radicalisering en terroristische activiteiten.[3] Het lid van de Fractie-Van de Sanden heeft naar aanleiding van deze brief, waarin u aangeeft dat u de uitvoering van de motie als afgedaan beschouwt, een aantal vragen en opmerkingen die hij aan u wil voorleggen.

Het lid waardeert dat u bevestigt dat burgemeesters geen zelfstandige wettelijke grondslag hebben voor online monitoring ten behoeve van de preventie van radicalisering. Die bevestiging sluit aan bij het rechtsstatelijke legaliteitsbeginsel: bevoegdheden tot gegevensverzameling over burgers behoren te berusten op een heldere wettelijke grondslag.

Tegelijk constateert het lid dat de brief verschillende uitdrukkelijk in de motie genoemde onderdelen onbeantwoord laat, in het bijzonder de gevraagde aandacht voor de impact op de rolneming van burgemeesters, de privacy van burgers en de ethische overwegingen, alsmede de ontwikkeling van een specifieke handreiking in samenspraak met de VNG én het Nederlands Genootschap van Burgemeesters. Het lid kan de conclusie dat de motie is afgedaan dan ook nog niet delen.

Reikwijdte van het onderzoek en de afdoening
De motie verzocht uitdrukkelijk om aandacht voor vier onderdelen: de rechtmatigheid en noodzaak van online gegevensverzameling, de impact op de rolneming van burgemeesters, de impact op de privacy van burgers, en de ethische overwegingen. De brief beantwoordt feitelijk alleen het eerste onderdeel. Op welke grond beschouwt u de overige drie onderdelen als "niet aan de orde", terwijl de Kamer daar expliciet om heeft verzocht?

Onderschrijft u dat de constatering dat burgemeesters geen grondslag voor monitoring hebben, iets wezenlijk anders is dan de constatering dat zich geen privacy- of ethiekvraagstuk voordoet, nu gemeenten blijkens de in de brief aangehaalde stukken wél online onderzoek in publiek toegankelijke bronnen verrichten?

Op welke gronden acht u de motie "afgedaan", terwijl meerdere expliciet in de motie genoemde onderdelen onbeantwoord blijven?[4] Bent u bereid de ontbrekende analyse alsnog te verrichten en de Kamer daarover te informeren alvorens de motie als afgedaan te beschouwen?

De grens tussen openbare orde en preventie
U schrijft dat het online monitoren of signaleren van radicalisering "vooral" is voorbehouden aan politie en inlichtingendiensten. Welke restruimte op gemeentelijk niveau gaat schuil achter het woord "vooral"?[5]

Waar ligt precies de grens tussen een "concrete aanwijzing" van een (dreigende) verstoring van de openbare orde en de vroegsignalering van radicalisering?[6] Op welke wijze is die grens voor de burger kenbaar en voorzienbaar, zoals het legaliteitsbeginsel vergt?

[2] *Kamerstukken I* 2025/26, 36.225, M.
[3] *Kamerstukken I* 2025/26, 36.225, I.
[4] *Kamerstukken I* 2025/26, 36.225, M, p. 2.
[5] *Kamerstukken I* 2025/26, 36.225, M, p. 1.
[6] *Kamerstukken I* 2025/26, 36.225, M, p. 1.

Welke waarborgen voorkomen dat de openbare-ordegrondslag in de praktijk feitelijk dienstdoet als toegang tot preventief monitoren waarvoor geen grondslag bestaat?

Casusoverleggen
Kan online verkregen informatie via deelnemende partners - bijvoorbeeld de politie - in lokale casusoverleggen worden ingebracht? Beschikt de burgemeester daarmee indirect over monitoringsresultaten zonder zelf over een grondslag te beschikken, en hoe verhoudt zich dat tot de doelbinding van de Wet?

Welke vastlegging, doelbinding en verantwoording gelden voor online verkregen gegevens binnen casusoverleggen, en hoe wordt daarop toegezien?

De gevraagde handreiking
De motie vroeg om een specifieke handreiking over online monitoring die zowel bijdraagt aan effectieve preventie als de privacy van burgers waarborgt. Is deze handreiking als zodanig ontwikkeld, of betreft het hier een samenstel van reeds bestaande documenten?

De motie verzocht de handreiking te ontwikkelen in samenspraak met de VNG én het Nederlands Genootschap van Burgemeesters. Het Genootschap wordt in de brief niet genoemd. Is het Genootschap geraadpleegd, en zo nee, waarom is dit deel van het verzoek niet uitgevoerd?

De aangehaalde handreiking van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ziet op online onderzoek in het kader van de openbare orde, niet op de preventie van radicalisering.[7] Hoe voldoet dit document aan de specifieke opdracht van de motie?

Privacy en ethiek
Ligt aan het verdiepingsdossier "online radicalisering" en aan het voor gemeenten toegestane bronnenonderzoek een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (DPIA) of vergelijkbare privacytoets ten grondslag? Zo ja, bent u bereid die met de Kamer te delen?

Welke ethische waarborgen bevat de richtlijn voor het herkennen van online radicalisering, gelet op het door u erkende risico dat duiding van signalen subjectief van aard is?

Gelijkwaardigheid en verdraagzaamheid
U erkent dat er geen "checklist" van gedragingen bestaat die op radicalisering wijzen.[8] Op welke wijze wordt voorkomen dat de gehanteerde indicatoren leiden tot profilering of tot een onevenredige impact op specifieke bevolkingsgroepen?

Zijn de in het verdiepingsdossier gehanteerde indicatoren getoetst op discriminerende of vooringenomen werking, en zo ja, door wie en met welke uitkomst?

Hoe wordt geborgd dat beschermde, afwijkende of als radicaal ervaren meningsuiting niet wordt verward met een terroristische dreiging, opdat de vrijheid van meningsuiting niet wordt afgeschrikt en de verdraagzaamheid niet onder druk komt te staan?

Toezicht en rechtsbescherming
Nu de signalering bij politie en inlichtingendiensten blijft: acht u het bestaande toezicht - onder meer door de CTIVD - toereikend voor het preventieve domein, waarin het lokale en het nationale niveau in elkaar overlopen?

Op welke wijze kan een burger achterhalen of er door een gemeente online onderzoek naar hem of haar is gedaan, en welke rechtsbescherming en verhaalsmogelijkheden staan de burger in dat geval open?

[7] *Kamerstukken I* 2025/26, 36.225, M, p. 2.
[8] *Kamerstukken I* 2025/26, 36.225, M, p. 1.

Effectiviteit en het preventiegat
Acht u de “bewustwording” toereikend, indien het lokale niveau "cruciaal" is voor de vroegsignalering, maar daartoe geen online-instrumenten heeft?[9] Of erkent u dat hierdoor een preventiegat resteert, en hoe wordt daarmee omgegaan?

Beschikt u over aanwijzingen dat de gekozen aanpak — het verdiepingsdossier en de regionale adviseringstrajecten — de vroegsignalering daadwerkelijk verbetert, zonder dat dit leidt tot overschrijding van de bestaande bevoegdheden?

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag uiterlijk **14 juli 2026.** In afwachting van uw reactie behouden deze leden zich het oordeel voor over de vraag of de motie als afgedaan kan worden beschouwd.

Mr. B.O. Dittrich
Voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid

[9] *Kamerstukken I* 2025/26, 36.225, M, p. 1.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 november 2026

Bij brief van 12 mei 2026[10] heb ik uw Kamer geïnformeerd over de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de motie Van de Sanden c.s. [11] die vraagt om onderzoek te doen naar de wettelijke kaders en richtlijnen met betrekking tot de bevoegdheid van burgemeesters om online te monitoren ter voorkoming van radicalisering en terrorisme. Naar aanleiding van deze brief heeft uw vaste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid op 16 juni 2026 nadere vragen gesteld. Via deze brief wil ik uw vragen beantwoorden en uw Kamer nader informeren over de wijze waarop ik uitvoering heb gegeven aan de motie. Voor de overzichtelijkheid heb ik uw vragen en de antwoorden gegroepeerd per thema zoals vermeld in de brief van 16 juni 2026, waarbij de vragen uit uw brief cursief zijn weergegeven.

Reikwijdte van het onderzoek en de afdoening
De motie verzocht uitdrukkelijk om aandacht voor vier onderdelen: de rechtmatigheid en noodzaak van online gegevensverzameling, de impact op de rolneming van burgemeesters, de impact op de privacy van burgers, en de ethische overwegingen. De brief beantwoordt feitelijk alleen het eerste onderdeel. Op welke grond beschouwt u de overige onderdelen als "niet aan de orde", terwijl de Kamer daar expliciet om heeft verzocht?

Onderschrijft u dat de constatering dat burgemeesters geen grondslag voor monitoring hebben, iets wezenlijk anders is dan de constatering dat zich geen privacy- of ethiekvraagstuk voordoet, nu gemeenten blijkens de in de brief aangehaalde stukken wél online onderzoek in publiek toegankelijke bronnen verrichten?

Op welke gronden acht u de motie "afgedaan", terwijl meerdere expliciet in de motie genoemde onderdelen onbeantwoord blijven? Bent u bereid de ontbrekende analyse alsnog te verrichten en de Kamer daarover te informeren alvorens de motie als afgedaan te beschouwen?

Antwoord

Voor de beantwoording van uw vragen, onderstreep ik graag het onderscheid tussen online onderzoek ten behoeve van de aanpak radicalisering en terrorisme en online onderzoek door gemeenten in publiek toegankelijke bronnen ten behoeve van de openbare orde.

Online onderzoek ten behoeve van de aanpak radicalisering en terrorisme
Samen met lokale en nationale stakeholders is de bevoegdheid van de burgemeester op het gebied van online onderzoek en online monitoring[12] in het kader van de Wet gegevensverwerking persoonsgerichte aanpak radicalisering en terroristische activiteiten (hierna: Wet PARTA) in 2025 verkend. Op basis van deze analyse van de geldende wet- en regelgeving, waaronder de Wet PARTA, is geconstateerd dat binnen de aanpak van radicalisering en terrorisme voor gemeenten geen bevoegdheid bestaat voor online onderzoek en online monitoring. Uw Kamer verzocht om een handreiking voor gemeenten betreffende online monitoring te ontwikkelen die zowel bijdraagt aan de effectieve preventie en bestrijding van radicalisering en terrorisme als de privacy van burgers waarborgt. Er is voor gemeenten geen wettelijke grondslag voor online onderzoek en online monitoring in het kader van de aanpak van radicalisering en terrorisme. Omdat er voor gemeente geen bevoegdheid bestaat, zie ik geen aanknopingspunt voor de door uw Kamer gevraagde

[10] Kamerstukken I, 2025/2026, 36.225, M.
[11] Kamerstukken I, 2024/2025, 36.225, I.
[12] Online onderzoek en online monitoring kunnen op grond van karakter en intensiteit van elkaar worden onderscheiden. Online onderzoek is het eenmalig of voor een korte periode gericht verzamelen van informatie, terwijl online monitoring structureel en doorlopend plaatsvindt om een vinger aan de pols te houden.

handreiking. Tevens heeft het daarom geen impact op de rolneming van burgemeesters en doet zich in dat specifieke kader geen privacy- of ethiekvraagstuk voor.

Online onderzoek ten behoeve van de openbare orde
Voor online onderzoek door gemeenten in publiek toegankelijke bronnen *ten behoeve van de openbare orde* bestaat geen expliciete wettelijke grondslag. Op basis van nationale jurisprudentie alsook die van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en het Hof van Justitie EU kan echter worden geconcludeerd dat de relevante artikelen in de Gemeentewet[13] een beperkte grondslag bieden voor online onderzoek, indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zoals een concrete aanleiding, noodzaak, rechtvaardiging van de inbreuk op grondrechten, en (andere) beginselen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) zoals dataminimalisatie, doelbinding etc.). Voor de toepassing daarvan is een juridisch kader uitgewerkt, dat op 26 oktober 2023 met uw Kamer is gedeeld.[14] Bij de totstandkoming daarvan is rekening gehouden met de waarborgen uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, de Grondwet en de AVG. Deze kaders brengen per definitie ook de onderliggende ethische en privacy-beginselen tot uitdrukking, die in de juridische analyse zijn meegewogen. Daarmee heeft een materiële, ethische en privacy-toets reeds plaatsgevonden.

De grens tussen openbare orde en preventie
U schrijft dat het online monitoren of signaleren van radicalisering "vooral is voorbehouden aan politie en inlichtingendiensten. Welke restruimte op gemeentelijke niveau gaat schuil achter het woord "vooral"?.

Waar ligt precies de grens tussen een "concrete aanwijzing" van een (dreigende) verstoring van de openbare orde en vroegsignalering van radicalisering? Op welke wijze is die grens voor de burger kenbaar en voorzienbaar, zoals het legaliteitsbeginsel vergt?

Welke waarborgen voorkomen dat de openbare ordegrondslag in de praktijk feitelijk dienstdoet als toegang tot preventief monitoren waarvoor geen grondslag bestaat?

Antwoord
Vroegsignalering van radicalisering is naar haar aard gericht op zorgwekkende gedragingen van een individu die kunnen worden opgemerkt door diens (sociale) omgeving. Het gebruik van het woord 'vooral' is bedoeld om tot uitdrukking te brengen dat ook burgers online signalen van radicalisering (bij een bekende) kunnen opmerken. Het is niet de bedoeling geweest om de indruk te wekken dat er enige restruimte is voor gemeenten qua bevoegdheid tot online onderzoek en online monitoring in het kader van de persoonsgerichte aanpak radicalisering en terroristische activiteiten. Signalen van zorgwekkende gedragingen die in verband kunnen worden gebracht met radicalisering of terroristische activiteiten of een situatie waar een individu in verkeert, kunnen op grond van artikel 5, tweede lid, Wet PARTA door een ieder worden gemeld bij politie, openbaar ministerie (OM) of gemeente. Zij hebben als taak om de melding in ontvangst te nemen en om te beoordelen of het aangewezen is dat de bevoegdheid wordt toepast om op grond van artikel 5, eerste lid, Wet PARTA, een casus voor overleg aan te melden bij de (voltallige) weegploeg (politie, OM en burgemeester van de gemeente van verblijf).

De bevoegdheid van gemeenten om online onderzoek te verrichten, is beperkt tot situaties waarin er een concrete aanwijzing is van een (dreigende) verstoring van de openbare orde. In de praktijk gaat het dan om situatiegericht informatie vergaren ter onderbouwing van een maatregel in het kader van de openbare orde. Indien het situatiegerichte beeld noopt tot gerichte maatregelen jegens individuele personen, kan de focus van het onderzoek zich verleggen naar persoonsgerichte

[13] Naast het algemene artikel 172 van de Gemeentewet betreft dit de artikelen 172, derde lid, 175 en 176 van de Gemeentewet, waarin de algemene bevoegdheden van de burgemeester ter handhaving van de openbare orde zijn opgenomen, en onder meer de artikelen 151b, 151c, 151d, 172a,174, tweede lid, en 174a van de Gemeentewet, artikel 13b van de Opiumwet en Artikel 5 van de Wet openbare manifestaties, waarin specifieke bevoegdheden van de burgemeester zijn opgenomen.
[14] Kamerstukken II, 2023-2024, 32761-287.

informatie. In dat geval geldt steeds een aanvullende, strikte toets op noodzakelijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit. Stelselmatig online onderzoek of het gebruik van bestaande commerciële monitoringstools is uitgesloten.[15] Zo rechtvaardigt betrokkenheid bij een eerdere ordeverstoring niet dat iemand zonder nieuwe, concrete aanleiding “af en toe in de gaten” wordt gehouden.

Hoewel het niet aannemelijk is kan het toch voorkomen dat tijdens een dergelijk onderzoek wordt gestuit op zorgwekkende gedragingen die worden herkend als signalen die in verband kunnen worden gebracht met radicalisering of terroristische activiteiten. Dan biedt de Wet PARTA, zoals reeds genoemd, de mogelijkheid om dit signaal aan te melden bij politie, OM en de gemeente.

Gemeenten zijn bij het verrichten van online onderzoek gebonden aan de reikwijdte van de wettelijke taakomschrijving en de (mate van) gegevensverwerking die de AVG op die grondslag toestaat. Dat houdt onder andere in dat bij gegevensverwerkingen sprake moet zijn van specifieke doelbinding, noodzakelijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit. De gemeentelijke Functionaris Gegevensbescherming houdt intern toezicht op naleving en adviseert vooraf bij risico-verhogende inzet. De Autoriteit Persoonsgegevens treedt op als extern toezichthouder. Betrokkenen kunnen gebruik maken van hun zogenoemde rechten van betrokkenen, die voortvloeien uit de AVG. Zij kunnen onder meer gebruik maken van het recht op inzage, recht op verwijderen en recht van bezwaar. Daarnaast vindt democratische controle plaats via verantwoording aan de gemeenteraad.

De gepubliceerde handreiking in het kader van de openbare orde en veiligheid voorziet in een juridische afbakening van de (on)mogelijkheden van gemeenten om online onderzoek te doen in dat kader. Deze draagt bij aan de kenbaarheid en voorzienbaarheid voor burgers.

Casusoverleggen
Kan online verkregen informatie via de deelnemende partners – bijvoorbeeld de politie- in lokale casusoverleggen worden ingebracht? Beschikt de burgemeester daarmee indirect over monitoringsresultaten zonder zelf over een grondslag te beschikken, en hoe verhoudt zich dat tot de doelbinding van de Wet?

Welke vastlegging, doelbinding en verantwoording gelden voor online verkregen gegevens binnen casusoverleggen, en hoe wordt daarop toegezien?

Antwoord
De Wet PARTA bevat een expliciete wettelijke grondslag voor deelnemers aan het casusoverleg om met elkaar gegevens te verwerken, indien dit noodzakelijk is voor het voorkomen, verminderen of bestrijden van radicalisering en terroristische activiteiten. Hiermee is een wettelijke grondslag als bedoeld in artikel 6, vierde lid, van de AVG gecreëerd voor de verdere verwerking van persoonsgegevens voor een ander doel dan waarvoor deze zijn verzameld. De deelnemers zijn verplicht om elkaar persoonsgegevens te verstrekken voor zover dat noodzakelijk is met het oog op het doel van het casusoverleg en er geen zwaarwegende redenen zijn om de persoonsgegevens niet te verstrekken.[16]

Binnen het casusoverleg kan een casus gezamenlijk worden geanalyseerd en kunnen deelnemers in afstemming met elkaar afspraken maken over een integraal plan van aanpak met interventies die ten aanzien van een betrokkene kunnen worden ingezet. De burgemeester is – net zoals de politie - in de Wet PARTA aangewezen als een reguliere deelnemer aan het casusoverleg. De burgemeester beschikt daarmee over een grondslag om (afgebakende) gegevens – al dan niet verkregen door online onderzoek van daartoe bevoegde diensten – te ontvangen van andere deelnemers aan het casusoverleg, waaronder de politie. Met afgebakende gegevens wordt bedoeld dat de Wet PARTA niet voorziet in een algemene bevoegdheid voor het delen van gegevens, maar slechts ten aanzien van het doel van het casusoverleg, zoals volgt uit artikel 2, tweede lid, van Wet PARTA. Bovendien

[15] Advies Landsadvocaat online onderzoek handhaving openbare orde | Rijksoverheid.nl
[16] *Kamerstukken II 2022/23, 36225, nr. 3, p.11/12.*

mogen in het casusoverleg gedeelde gegevens uitsluitend worden gebruikt voor het gezamenlijk analyseren van de casus en het op- en bijstellen van een integraal plan van aanpak in een casus en niet voor het inzetten van bevoegdheden die buiten het doel van het casusoverleg zijn gelegen. De geheimhoudingsplicht die volgt uit artikel 17 Wet PARTA biedt een extra waarborg om te voorkomen dat gegevens worden gedeeld of worden gebruikt buiten het casusoverleg.

In de Wet PARTA wordt geen onderscheid gemaakt tussen gegevens die online of offline zijn verkregen. De Wet bevat ten behoeve van juiste omgang met (persoons)gegevens verschillende waarborgen, waaronder dat alleen geautoriseerde personen toegang hebben tot systemen met een adequaat beveiligingsniveau waarin de reguliere deelnemers van het casusoverleg gezamenlijk gegevens vastleggen. Het systeem van autorisaties moet voldoen aan de vereisten van zorgvuldigheid en evenredigheid en slechts personen die zijn aangewezen ten behoeve van de inzet in het casusoverleg worden geautoriseerd. Het casusoverleg legt verantwoording af door online een jaarverslag te publiceren. Op het naleven van de regelgeving over gegevensverwerking en privacy binnen het casusoverleg wordt toegezien door één van de functionarissen voor gegevensbescherming van de deelnemende overheidsinstanties of overheidsorganen die als coördinerend functionaris voor gegevensbescherming voor het casusoverleg optreedt. Daarnaast kan de rechtmatigheidsadviescommissie adviseren over rechtmatigheidsvraagstukken die een concrete casus overstijgen. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houdt extern wettelijk toezicht op de verwerking van persoonsgegevens en de naleving van (privacy)wetgeving. Zo is het wettelijk verplicht voor het casusoverleg om periodiek onafhankelijke privacy-audits uit te voeren en de resultaten in te dienen bij de AP[17].

De gevraagde handreiking
De motie vroeg om een specifieke handreiking over online monitoring die zowel bijdraagt aan effectieve preventie als de privacy van burgers waarborgt. Is deze handreiking als zodanig ontwikkeld, of betreft het hier een samenstel van reeds bestaande documenten?

De motie verzocht de handreiking te ontwikkelen in samenspraak met de VNG én het Nederlands Genootschap van Burgemeesters. Het Genootschap wordt in de brief niet genoemd. Is het Genootschap geraadpleegd, en zo nee, waarom is dit deel van het verzoek niet uitgevoerd?

De aangehaalde handreiking van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ziet op online onderzoek in het kader van de openbare orde, niet op preventie van radicalisering. Hoe voldoet dit document aan de specifieke opdracht van de motie?

Antwoord
Wet PARTA regelt een expliciete wettelijke grondslag voor deelnemers aan het casusoverleg om met elkaar gegevens te delen en te verwerken indien dit noodzakelijk is voor het voorkomen, verminderen of bestrijden van radicalisering en terroristische activiteiten. De Wet bevat geen bevoegdheid voor de burgemeester of gemeente om zelf gegevens te vergaren door middel van online onderzoek en online monitoring. Hierdoor zie ik geen aanknopingspunt voor de door uw Kamer gevraagde handreiking in het kader van de aanpak van radicalisering en terrorisme, wet PARTA .

Privacy en ethiek
Ligt aan het verdiepingsdossier “online radicalisering” en aan het voor gemeente toegestane bronnenonderzoek een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (DPIA) of vergelijkbare privacytoets ten grondslag? Zo ja, bent u bereid die met de Kamer te delen?

Welke ethische waarborgen bevat de richtlijn voor het herkennen van online radicalisering, gelet op het door u erkende risico dat duiding van signalen subjectief van aard is?

Antwoord

[17] Artikel 16 wet PARTA

Door in het verdiepingsdossier ‘online radicalisering’ de mogelijkheden voor gemeenten om online onderzoek te verrichten ten behoeve van de openbare orde op te nemen, kan ten onrechte de suggestie zijn gewekt dat gemeenten ook in het kader van het signaleren en voorkomen van radicalisering en terroristische activiteiten de bevoegdheid hebben om online onderzoek te verrichten. Dit is niet aan de orde. Om misverstanden over de bevoegdheid ten aanzien van online onderzoek en online monitoring te voorkomen, is dit bij nader inzien per 1 november 2026 verwijderd uit het verdiepingsdossier. Aan het verdiepingsdossier ‘online radicalisering’ ligt geen gegevensbeschermingseffectbeoordeling (DPIA) of vergelijkbare privacy-toets ten grondslag. Er zijn geen persoonsgegevens verwerkt bij het opstellen van deze handvatten. Daarnaast is het geen voorgeschreven methodiek. Het staat partijen vrij om zelf te bepalen hoe ze hun werkprocessen inrichten en zij kunnen daarbij gebruik maken van de voorbeelden uit het verdiepingsdossier. Bij verwerking van persoonsgegevens zijn partijen zelf verantwoordelijk voor een zorgvuldige en rechtmatige verwerking van persoonsgegevens die voldoet aan de voor hen geldende (privacy) wet- en regelgeving.

Zeker bij jongeren is het van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium signalen van online radicalisering te herkennen, zodat preventief kan worden gehandeld. Om burgers en professionals te ondersteunen bij het vroegtijdig herkennen van online radicalisering, geeft de richtlijn handvatten voor het signaleren van mogelijke gedragingen die kunnen bijdragen aan of wijzen op een radicaliseringsproces. De focus van de handreiking ligt dan ook op preventie, bewustwording en het versterken van kennis en kunde van professionals. Bijvoorbeeld door de weerbaarheid van jongeren te versterken of het organiseren van kennisuitwisseling tussen professionals. Daarnaast biedt het handvatten om over online gedrag het gesprek aan te gaan met een betrokkene en schetst het handelingsperspectief ten aanzien van de meldroutes bij twijfel of zorgen.
Het op stelselmatige wijze online consumeren of delen van extremistische en terroristische content, het doen van extremistische uitspraken en het gebruik van bepaalde symboliek, emoji’s en namen kunnen in samenhang met elkaar namelijk aanwijzingen zijn voor een radicaliseringsproces. In dat geval kan een melding worden gedaan bij één van de deelnemers van de weegploeg en biedt de Wet PARTA een wettelijk kader, inclusief belangrijke waarborgen, waarin wordt geregeld in welke fase en onder welke voorwaarde gegevens kunnen worden uitgewisseld. Om te voorkomen dat een betrokkene ten onrechte wordt besproken in het casusoverleg, is in de Wet PARTA vastgelegd dat bij de beoordeling van het signaal objectieve criteria moeten worden betrokken, zoals de mate waarin betrokkene bereid is om geweld toe te passen of te propageren, de mate waarin betrokkene vasthoudt aan extremistische denkbeelden, zijn sociale relaties, de mate van identificatie met een extremistische groep of ideologie en zijn zelfredzaamheid. Daarbij is het uitgangspunt dat 1 signaal geen signaal is.

Daarnaast moet de beoordeling om iemand in het casusoverleg te bespreken unaniem zijn. Door objectieve criteria in de wet op te nemen en doordat werkprocessen hierop ingericht dienen te worden, zijn ethische waarborgen op die manier verdisconteerd.

Gelijkwaardigheid en verdraagzaamheid
U erkent dat er geen “checklist” van gedragingen bestaat die op radicalisering wijzen. Op welke wijze wordt voorkomen dat de gehanteerde indicatoren leiden tot profilering of tot een onevenredige impact op specifieke bevolkingsgroepen?

Zijn de in het verdiepingsdossier gehanteerde indicatoren getoetst op discriminerende of vooringenomen werking, en zo ja, door wie en met welke uitkomst?

Hoe wordt geborgd dat beschermende, afwijkende of als radicaal ervaren meningsuiting niet wordt verward met een terroristische dreiging, opdat de vrijheid van meningsuiting niet wordt afgeschrikt en de verdraagzaamheid niet onder druk komt te staan?

Antwoord

De vrijheid van meningsuiting is een groot goed in de Nederlandse samenleving en verdient bescherming. Debatten, luidruchtige kritiek, massale demonstraties e.d. horen bij een democratische rechtsorde, ook al kunnen ze leiden tot spanningen en tegenstellingen. Het is hierbij dan ook belangrijk om een sterk onderscheid te maken tussen activisme en extremisme. Bij activisme blijft men binnen de kaders van de democratische rechtsstaat en open samenleving, bij extremisme gaat men hier tegenin. Als extremisme niet goed en tijdig herkend wordt en de samenleving er niet goed mee om gaat, groeit de bedreiging voor onze democratische rechtsorde.

Vooropstaat dat radicalisering een individueel proces is dat maatwerk behoeft. Hierbij is het van groot belang, vooral bij jongeren, om zo vroeg mogelijk te signaleren en indien opportuun te interveniëren. Dit begint met bewustwording bij burgers en professionals. Het verdiepingsdossier 'online' is bedoeld om op laagdrempelige wijze bij te dragen aan bewustwording over het onderwerp online radicalisering. Er worden daarbij voorbeelden gegeven van uitingen en gedragingen die worden gezien bij online radicalisering. Deze uitingen en gedragingen zijn niet getoetst op discriminerende of vooringenomen werking, maar zijn slechts geabstraheerde voorbeelden uit de praktijk en wetenschap.[18] De genoemde voorbeelden zijn dan ook niet bedoeld als een uitputtende lijst van indicatoren voor radicalisering. Voor verdieping op het onderwerp wordt er verwezen naar het ruime aanbod van trainingen die zijn ontwikkeld door het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR). Daarnaast is er ook een verwijzing naar het Landelijk Steunpunt Extremisme (LSE). Dit steunpunt biedt hulp en advies aan professionals en mensen die in hun privé-omgeving te maken krijgen met alle vormen van (mogelijke) radicalisering of extremisme.

Toezicht en rechtsbescherming
Nu signalering bij politie en inlichtingendiensten blijft: acht u het bestaande toezicht – onder meer door de CTIVD – toereikend voor het preventieve domein, waarin het lokale en nationale niveau in elkaar overlopen?

Op welke wijze kan een burger achterhalen of er door een gemeente online onderzoek naar hem of haar is gedaan, en welke rechtsbescherming en verhaalsmogelijkheden staan de burger in dat geval open?

Antwoord
De Inspectie van Justitie en Veiligheid (hierna: IJenV) is verantwoordelijk voor toezicht op het CTER-domein als geheel[19], waarbij de focus ligt op de kwaliteit van de taakuitvoering van het systeem en niet op individuele casuïstiek. De Autoriteit Persoonsgegevens is verantwoordelijk voor toezicht op gegevensverwerking onder de Wet politiegegevens (waar registraties van CTER-incidenten onder vallen) en doet aan klachtbemiddeling voor burgers. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft daarbij de bevoegdheid over individuele casuïstiek te oordelen in het kader van de Wet politiegegevens.

De afdeling toezicht van de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) toetst of de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) zich houden aan de wet.

Gemeenten zijn gebonden aan de AVG. Een burger kan de privacyverklaring van de gemeente raadplegen voor informatie over doeleinden en grondslagen en kan een inzageverzoek indienen op grond van artikel 15 AVG om te achterhalen of en welke gegevens over hem of haar zijn verwerkt. Daarnaast beschikt hij/zij over de rechten op rectificatie, verwijdering en beperking (artikelen 16–18 AVG) én het recht van bezwaar tegen verwerkingen die plaatsvinden op grond van een taak van algemeen belang (artikel 21 AVG).

Bij klachten kan de betrokkene zich wenden tot de Functionaris Gegevensbescherming van de gemeente en de Autoriteit Persoonsgegevens (artikel 77 AVG). Bij uitblijven van een reactie of

[18] AIVD Een web van haat - De online grip van extremisme en terrorisme op minderjarigen, 3 april 2025
[19] Met uitzondering van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten; op hen wordt toezicht gehouden door de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten.

afwijzing staat een voorziening bij de rechter open (artikel 79 AVG). Indien online onderzoek uitmondt in een besluit jegens een specifieke persoon, geldt bovendien het motiveringsbeginsel van de Awb en kan de betrokkene daartegen bezwaar en beroep instellen.

Effectiviteit en het preventiegat
Acht u de "bewustwording" toereikend, indien het lokale niveau "cruciaal" is voor de vroegsignalering maar daartoe geen online-instrumenten heeft? Of erkent u dat hierdoor een preventiegat resteert, en hoe wordt daarmee omgegaan?

Beschikt u over aanwijzingen dat de gekozen aanpak – het verdiepingsdossier en de regionale adviseringstrajecten – de vroegsignalering daadwerkelijk verbetert, zonder dat dit leidt tot overschrijding van de bestaande bevoegdheden?

Antwoord
De onverminderd hoge dreiging vraagt om continue alertheid. Er wordt voortdurend bekeken of de aanpak die Nederland heeft effectief is en aansluit bij de veranderende dreiging en ontwikkelingen binnen fenomenen. Het kabinet ondersteunt gemeenten al ruim tien jaar in het verstevigen van de lokale aanpak via de Versterkingsgelden. Een effectieve lokale aanpak vraagt doorlopende inzet op het behoud van kennis en vaardigheden, het onderhouden van een netwerk en de mogelijkheid om gerichte interventies in te zetten. Zo kan via de Versterkingsgelden onder meer binnen de regio kennis worden opgebouwd over verschillende fenomenen en kunnen er diverse trainingen worden gevolgd bij het ROR. Het lokaal bestuur moet daarbij voldoen aan wet- en regelgeving die op hen van toepassing is. Dat geldt onverminderd als zij Versterkingsgelden besteden.

Het signaleren van (online) radicaliseringsprocessen is niet exclusief toebedeeld aan het lokaal bestuur. Juist het inrichten en onderhouden van een effectief signaleringsnetwerk, bestaande uit een combinatie van professionals uit het sociaal-, jeugd-, zorg-, onderwijs- en veiligheidsdomein, zorgt ervoor dat signalen tijdig kunnen worden gemeld bij de gemeente of politie en daarmee, indien opportuun, kunnen worden doorgezet aan de weegploeg.

Het kabinet zet onder meer in op het versterken van de (lokale) aanpak van contraterrorisme en neemt daarin ook de aanbevelingen in het rapport 'Vroegsignalering van radicalisering in het lokale domein' van de Inspectie van Justitie en Veiligheid mee.[20] Zo wordt er ingezet op het verbeteren van de zichtbaarheid en werking van gemeentelijke meldpunten en wordt er gewerkt aan het uniformeren van de lokale aanpak van radicalisering. De basis hiervan ligt in de inwerkingtreding en implementatie van de Wet PARTA. Recent is de invoeringstoets gestart over de werking van de Wet in de praktijk. De uitkomsten hiervan worden in het voorjaar van 2027 met uw Kamer gedeeld. Ook wordt de evaluatie van de Wet PARTA, vijf jaar na inwerkingtreding, op verzoek van uw Kamer in samenhang met de Wet gegevensverwerking in samenwerkingsverbanden bezien.[21] Deze uitkomsten worden te zijner tijd met uw Kamer gedeeld.

Tot slot
In het coalitieakkoord 'Aan de slag' onderstreept het kabinet het belang om de (lokale) aanpak van contraterrorisme te versterken en in te zetten op een gecoördineerde aanpak van radicaliserende jongeren.[22] Het is daarbij essentieel dat we blijven investeren in onze robuuste (preventieve) inzet tegen extremisme en terrorisme om zo alle dreigingen het hoofd te kunnen blijven bieden. Hier staan we als samenleving gezamenlijk voor aan de lat.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

[20] Inspectie van Justitie en Veiligheid, Rapport Onderzoek Vroegsignalering van radicalisering in het lokale domein, 8 augustus 2024.
[21] T04017.
[22] Kamerstukken II 2021/22, 29754, nr. 641; Kamerstukken II 2023/24, 29754, nr. 218; Aan de slag - Coalitieakkoord 2026-2030.